

Инал Гыцба

АСАРАНЦЪ

Ажәеинраалақәа

Ақәа
Апқәынтшәкәтыжырта
2024

УДК 821.35
ББК 84(5А6х)6-5
Г 91

Гыцба, И. Г.

Г 91 Асаранць : ажәеинраалақәа / Инал Гыцба — Ақәа:
Ақхәынтшәкәтыжырта, 2024. — 96 д.

Г/Р 978-5-122-67-05024

Апоет афбатәи ипоезиатә еизга «Асаранць» еиднакылоит
тематикала еиуеиңшым ажәеинраалақәа.

Ашәкәы рызкуп ақсуа сахьажәа иазғлымхау ақхьащәа
зегьы.

© Гыцба, И. Г., 2024
© Ақхәынтшәкәтыжырта, 2024

Изтаһу агьама рбарц азыхәа,
Ианысцоит споезиа ашәкәы...
ИцхаӀәазаргь азә изыхәа,
Исаранцьуп сара сзы!

Инал Гыцба

ИЦАШӘРКУ АТЦЛА ҒЫЦОИТ

Ахшара рацәа ирхагылоу, азхәыцрақәагы акыр ихароу аб бзиа анхартә тыцқәа шицшыхәуа еипш, сара сәара шықәсқәа инадыркны иахәа уажәраанзагы еицгагыло афар еснагь гәтыхас исымоуп, рыцшзара, рыхаара сеигәыргьоит. Сара сзы ижәғангәашәпхәроуп урт ацсуа ҕазшәа, ацсуа леишәа рылаазаны, ахьхәхәа рбызшәала еицәажәо ианызбо.

Насыпны, иацгы, иахьагы (уатәы еихагы еиғьхаша), хара ихамоуп афар хьзырхәагақәа, афар шыаҕамырзгацәа. Урт зегы Хазшаз ианишоз бафхатәрак-бафхатәрак рылеитцеит. Дасу илалаз абафхатәра еилкааны изырғьхаз, аматц азурагы зылшаз иоуп ихьз еицakra ақәымкәа аҕоурых иазынзыжьуагы. Убарт реипш иҕоу дыруазәкны сихәапшуеит схәар агха сыхьуам, ажәақәак зхысхәаарц истаху — Инал Ғыцба.

Сара ашәкәыфәцәа рыбжьара ианакәзаалакгы хатәла азәы деиҳаны, ма азәы деитцаны арҕеиәфәцәа ралкаара шысказшәамгы, апоетцәа ашәкәыфәцәа ҕарацәа рфымтақәа санрыцхьо, иҕоуп аханатә ихатәраны избо, иҕоуп уатәтәи сгәыграқәа здысхәало, иҕахуп ахыргәаҕраз ишоушәа агәаанагара сызтогы. Ихадароу, урт зегы Хазшаз ирылеитцаз абафхатәра акәицқәа, уатәы, фнатәк, жәларык зырпхаша, ҕыцәара зқәым хәыштаарамцаны иҕаларцаз афархь аҕнытә акәашмҕы ахь риагара иафуп. Ари гәазырхагоуп.

Акыыңхь аҕны раҕхьаза акэны данцэыртц инаркны, аецдэа-рыпҕхра етдэа чыдакэак шыргэылпхаауеипш иаарылукаашаз афарацэа дырхыпхьазаланы избоз Инал Ғыцба хаамта да-фырхатцаха даакэгылеит. Дафырхатцахеит, избанзар, иахьатэи хаамта гэымбылцьбара амал қамсажэ лапшхырпаганы иҕа-натан, агэылшыап цсымтэыжэ еипш адоуха ахэлабгара иафуп, иаазатэоумшыаша цьюукгы уи иафатцахэхахьейт. Аха Инал Ғыцба, хара ицнапшуа ифызцэа азэырфы реипш, хэатыхла уи дафэагыланы, иара илахьынцэахаз, алитературеи анаукеи рхэаакэа еиламгакэа, дасу ирзалху атыпқэа рыҕны иақэна-гахаша ахьрыцқэа латцо, бафхатэрала, хшыфла, бла царыла дырттаарыхуейт. Қарала макьана дышқэыпшугы, афило-логиатэ тцаарадыррақэа дыркандидатуп, ажэеинраалақэа еидызкыло шэҕэык давтуруп. «Асаранцъ» хэа зейпш хыс изитаз ари ашэҕэы автор изы афбатэиуп.

Инал Ғыцба, зегь раҕхьазагы, хьзи жэлейи мацарала акэымкэа, дапсыуа арпысуп, идакэа иртаныҕэо, ишыа ишақэнагахаша, апсыуала даазоуп. Лымкаала дзыхзызо ибызшэа акэзар, анык леипш изыразханы, аханатэ ирфеиарафэи инато алшарақэагы мацзам. Ицъашьатэзам уи иажэеинраалақэа рыҕны имачымкэа иахьуцыло, ажэйтэ хабатэа златэажэоз, апсуа бызшэа амчхара закэыз зныпшуа, шамахамзар иахьа хлексикон иалам ажэа лыпшаахқэа: «аеарцацейт акакан...», «ицей-цейуа...», «аҕба амшынгэи еиҕэырпца...», «ахра уалцит ирччаны...», «хахэи-мфыхэи еизнацон...», «ахыза быпка — аптақэа...», «фыкэкэа-хыкэкэа апхзы...» ухэа убас ирацэаны.

Еилкаауп абызшэа шакэу амилат ирхафэроу, уи саркьалк ишырзафызоу. Уи зцэызызгы зегь шицэызуа. Изаазары-зеи, иахьатэи хара хаилазаарафэгы хбызшэа арзра амфэ ианылаз атаацэарақэа мацым. Зхатэи бызшэа ааста атэым бызшэа еиҕьазшыаз, иахьынхалаз анацэеи абацэеи рыхша-ра ирдац-пашэу рмилат доуха ишацэдырзуа иазхэыцзом. Ари трагедиоуп амилат зегы рзыхэа. Убри ауп иихэогы,

гәтәхәәарак, рҗыхага быжьҗацак, саркьалк иафьзоу Инал
иажәеинраалақәа руак аҕны:

Ихәхәоит аҗеипш, итәыуоит аразкы,
Ихатәы бызшәа иахауамаз азкы...

.....

Агәнаха датцалоит, дзатцымтца ан,
Зыхшара иразымхәаз ажәа хаа — «Нан!»
Аҗсшәа дырны, атәым иахьзырцшыз,
Аҗсуара ада алызхыз, икыдцан изшьыз...

.....

Сара сзы дацсыуоп, аҗсшәа шытыхны,
Уи ала згәы шәәхәо, аҗсуара цсҗазаарас измоу.

Даҗәа тәылак иаламшашьо Аҗсынра, уи заҗәашьахаз хара
аҗсуаа аныкәгашьа хәхьынзақәшәо, уи хәтәазшьаз Анцәа ду
игәапхара хәцәхьатца хәхьалагаз, уатцәы хәхькылнагоггы заа
ицәа ианырны, Инал Гыцба, ныхәә быргк, гәнахахыхык
диеипшха, Хәзшаз инаиркны, хәикәхарцаз, мчы змоу зеггы
дрыхәоит иажәеинраала «Аҗсны» аҕны:

Хәжәла казцсаз уаштәҗы,
Хәзшаз илцха хәмазааит!
Аҗсуа ныкәа ашытәҗы,
«Хәит, амарцәа!» нагазааит..
Хныхахәқәа — хбаагәарақәа
Рылапш наза ххызааит!

.....

Аҗсуа жәлар зегь хныхәаны,
Унапсыргәытца цшқа ханызааит!

Лапш иацәхьамцыз иоуп лапшы зхымцо. Иахьа хәмхәыц-
кәа икәхцаз, иаххәаз ауп уатцәы хәхшара риашатәыс иро-
уа, зыххра уадашәу гәнахараны ирзынхәжьуагы. Убри аҕ-

нытә, аңсуа дахыҥказаалакгы цәаматәаны ишәызароуп хазхылтшытроу аблачың еиңш ирыхъчоз, иахъанза иахъеиқәдырхаз – Аңсуара, уи ауп даеа милаҥк иатәу ауаа дрылазмышәашыогы. Абас заҥаңыара Инал Ҡыцба иажәеинраалақәа рыҥны агәәанызаара ригәозеи заңсуара афны идәылзцарц иафәу аңсуаа, аиҳарак иқәлацәа:

Насың амоуп афара –
Хабдуцәа рашәа назго...
Аха, иҳамоу ахафара –
Деиқәнаршәом еилазго!

Аңсәзаара угәы узырхыша ахтысқәа рыла мацара иаутәы-ху. Иахъа хара иҳамоуп хазхычәаша, хаңхыаҥа аңеиңш лаша амфәхъ хкылызгаша аиҳъзарақәа маңымкәа. Урт зегъы, ишырхәо еиңш, лаңшы иаңәыхъчо, хгәафы иҥахәхәаны ишҳамоу-гы, харзымшәахәар, хажәеи хаңхызи ирыламлар ауам. Апоет Инал Ҡыцба ишәкә фың иагәылоу ажәеинраалақәа рғы-рак рҥынгы ионутҥатәи игәахәарақәа рныңшуеит, ахаацәа рхыкәкәоит: иңсабароума, изиасума, ишъхеибаркыроума, ирхадгьылума – зегъы-зегъы аңсы рхатдоуп, абарт рфызцәа ахазынарақәа иахъа уажәраанза сара изсызгәамҥацзеи хәа аңхыаф агәаанара иртәртә. Апоет аңшзара, ахаара ажәа-ла рсахъа ҥызхуа, рдац-ңашә ахъаларсу, иахъынтәауа аил-каара иашытоу рфеиафыми, иҥаитцо алкаагы нас узавалом, узахыңом:

Иуҥахызаргъ иазхоумҥан сыдгьыл,
Анцәа ила уи азхатдоуп!
Иңшыоуп сара сзыхәа сыңсадгьыл,
Сызлацәажәогъ – иахшаз абызшәоуп!

Инал Ҡыцба зылаңшхәаа, зтематика акыр иҥбаау рфеиафуп. Афилософиатә жәеинраалақәа инадыркны асоциалтә ҥазшыа

змоу рҕынза угәәҕы иааиуа ажәеинраалақәа шмачымҕы,
аңыжәара ааныркылома ухәартә ашәкәы хадыртәауеит
алирикатә жәеинраалақәа, аиҳарак абзиабаара атема иазку.
Уи машәырла иҕалаз акы акәым. Автор макъана дкәыпшуп.
Ағара шыамхылас амтәыжәәқәа дрытцакуп, длапшықәтдан-
ҕы дамоуп. Иара ихатәҕы, икәҕытхәыу ихатәы насып агәы
нимырхарц, даңыларц азы анапш-аапшра далагахъеит:

Баша дааиуам
Уи ла лхала...
Узылиааиуам
Аламала...
Хаала, пшыаала
Уа уеинаала...
Лгәатца утала –
Сажәеинраала!

Ағара шаҕа ипшзоу, ихаау аҕара риашашы змам агхақәа
ҕанатарҕы шалшо бзиазаны идыруеит апоет. Убри аҕнытә,
уи ихадараны дахәапшуеит еснаг агәеанызаара, ахпату-
ақәтара, ахынкылар, ламысла аныкәара, ианатәху ахьчара.
Убри ауп иихәогы апоет абри ажәеинраалаҕы:

Иртцар акәын
рыпсы за...
Уи зегь лакәын
апхьаза...
Ила хысын,
лгәы пшқа ҕшәеит...
Рқышәқәа еихысын,
мачк иаршәеит!

Зегы-зегь бзиоуп, апстазаара иара аханатә иапнатәхәыу
ахатә закәанқәа иртымтцакәа, лахынтцала еизшоу ардыз-

беи апхәызбеи ианаамтоу еикәыршәаны, зеипшымѡак иа-
неицаннатцо, аизхәзыгъаратә мѡа еицанпшыло ианнанаго:

Са слахәыхуп ба бансыцу,
Бгәы тыпрааны ианцо...
Ашәтқәа ґыхоуп башәа анґыцу,
Саргыы ибыцысхәоит, ианцо...

Ашәкә ґыц апхәажәак ахәсаб ала саланагалацәазар?.. Аха
сзыпхьаз анапылаѡыра убриакара агәахәара снаґеит, ахәатә-
гыы маґымкәа исызцәырнагеит (сеахьныскылақәаз шырацәоу-
гыы). Агәрагара ду сымоуп, Инал Гыцба, хадаратәла иахьа инапы
злаку анаука иеахаршәланы, анаѡсгыы, жәеинраалала аханатә
зыбла дытцашәахьоу, изыпшу иапхьаѡцәеи иареи еицәажәа-
лап хәа.

Енвер Ажьиба

АЖӘЕИНРААЛАҚӘА

Ааңын

Сыштәаз ааңын сазыңшны,
Сашта интәлеит иңырны...
Рәәтан амра ашәәхәә,
Рытра иңыңит еиңрыхәхәә...
Изаҳаз ашьхыңқәа рыбжьы,
Иааңырҳасит ашәт шыжьы...
Амцәыжәәа ылнахын са сгәы,
Уахь иңрит – «гәыгәы-гәыгәы».
Бғы иатцәала еилаҳәә,
Ианыстоит ааңынтәи сцәәхәә...

2018 ш.

Сгәы

Уаңхә сыңсааит хәа сызхәом,
Схы уқәыстоит схәаргы,
цакыдоуп...
Нас, ҫызас узласоури, са сгәы?
Аҫыза итәы даҫакуп...
Аҫызара шңаҫоу? Сыңсы –
иара изы...
Иара итәгы – сара сзы...
Уара утәы хазуп, сара сгәы...
Уара – сара соуп, сара –
уара уоуп...
Сыбжыы анымго, сыхәхәабжъ
уахауеит...
Аҫыза иакәзар, уи гәыла
иныруеит...
Нас, сҫыза дызустада?
Уара дудуп, са сгәы...
Уи азоуп изизысхәо – аҫаҫья!
Иудыруеит шыңсрам,
сара сгәы,
Иуеихсыргъ иа изыхәа,
аҫаҫьяхәа...
Насгы, сҫыза уааирхьшәашәар,
сгәы,
Иумдыруеи, аңсҫазаара –
ңышәароуп...
Иауазар, шәеинышәароуп,
иамургы – уара уңымжәароуп...

«Уара» сҳаеит ҳаа, акгы
аанагом, сгәы...
Уара – сара соуп, сара –
уара уоуп...

2020 ш.

* * *

Ихэхэоит аңеиңш, итдэуоит аразкы,
Ихатэы бызшэа иахауам азы азкы...
Аңшқа дабоит, аңсшэа ачааңоит,
Уи иахңсаауеит, агәатңа ғахтдэоит...
Агәнаха датцалоит, дзатцымтцуа ан,
Зыхшара иразымхәаз ажәа хаа — «Нан!»
Аңсшэа дырны, атәым иахьзырңшыз,
Аңсуара ада алызхыз, икыдтцан изшьыз...
Аңеиңш аекейнааңоит, итдәаауеит аразкы,
Иан лбызшэа иахауамаз азкы...
Зан рыцңа, «зусқәа-зхәысқәа рацәоу»,
Уи иихәо узеилмырго, лтел ауп дзаазо...
Агәнаха датцалоит, дзатцымтцуа ан,
Зыхшара ирмахаз, аңсышәала — «Нан!»
Аңсшэа дырны, атәым иахьзырңшыз,
Аңсуара ада алызхыз, икыдтцан изшьыз...
Имхәхәарцаз аңеиңш, иччарц аразкы,
Ихатэы бызшэа итцароуп азкы...
Ускан агәнаха датцалом ан,
Лажәра аршкәакәоит лажәа хаа — «Нан!»

2020 ш.

* * *

Ажәа анаалоит
 апхъарца,
Арахәыцқәа
 ианырну...
Гәнахауп, қъаадк
 аґы иантца,
Ажәа мґасыр
 иштәаху...
Аха идәықәларгы
 аґекынтца,
Хаарас иалоу зегь
 кабоит...
Уашьтал, иутаху
 ґатца,
Абз шҳамзар —
 ажәагь аґәахоит...

2018 ш.

* * *

Ашыжь ашта сѣтѣт,
Сѣоит ашышыѣа, сѣоит...
Хѣыцраѣак мѣахыѣт,
Сѣы шышыѣа сѣргоит...
Амра абаѣа иавѣт,
Амш блахкыгоуп, амш...
Аѣшѣа аѣѣа далѣт,
Изѣеиѣшхаша – мѣамш!
Аѣѣѣыс ахышѣа иасуеит –
Нхароуп, ааѣынроуп...
Аѣѣ данысуеит, аѣѣ дымѣасуеит,
Ѣѣѣааароуп, ѣѣѣароуп!

2017 ш.

* * *

Уаридара-раидара,
Иалнаршеит уажәы –
Ақхьарца арахәыц атцдара,
Иамаз анажәы...
Уаридара-раидара,
Ғыц игеит абжыы...
Саргы снатцалт аидара,
Сажәа уа инаңшыы...
Уаридара-раидара,
Шьта исыцуп есшыжыы,
Уаридара-раидара,
Иахнагоит ашәшыы...

2018 ш.

* * *

Ныѳа-ныѳа, хыс-хыс...
Зны лаѳшыла уналхыс...
Лзара па анышәыршәыр,
Уа дутәым — уаныжәыржәыр...
Хаала, җшыаала, зегь рытқыс...
Нас нацәкыслагь уналкыс...
Уашта дтоуп даныкыркыр,
Уаргь аееипш уаныкыркыыр...

2017 ш.

* * *

Сбаҳча сыцоуп,
Шәтык қәацам...
Итаһәхәа ицәоуп,
Бжыы ргазам...
Сыткәа самоуп,
Сааңсазам...
Сбахцәа сыкоуп,
Сбаазазам...
Хаарак ацоуп,
Уи хкәазам...
Илеиуа зазоуп,
Иқәазам...

2018 ш.

* * *

Ба бахь сасра
сара саара
Ианыцшуан
цэгъа бхы-бфы!
Быхцәцара мацк
ауп, асаара...
Амрагь бҕаччон
ахәаҕы...
Уажә ара
бара ббара –
Пхызбароуп
са сзы!
Сацәшәо салагеит
ацсра,
Сыцсы иалахеит
быцсы...
2016 ш.

* * *

Аамта ғыцуп,
Иѣацоуп аамта...
Са стагылоуп аѣара!
Аамта – гәыхьуп,
Аамта – хыхьуп,
Иуадаѡуп аҳәара...
Аамта сыцуп,
Сацуп аамта...
Аха иаанза аѣҳәара...
Аамта – гәнаҳауп,
Са – сыҗсҗәаҳауп,
Ианысцәыз схәѣра!

2017 ш.

* * *

Баша дааиуам
Уи ла лхала...
Узылиааиуам
Аламала...
Хаала, цшьяала,
Уа уеинаала...
Лгэатца утала —
Сажэеинраала!

2017 ш.

* * *

Гәыҫрақәак бжъазуп,
Дасыргом азә агәхьаа...
Сгәырғъара иацуп —
Инымтәазо ахьаа...
Сыңсҭазаара — мшынуп,
Уи ауп са сдунеи!
Саштәҫ саңшәымоуп,
Абцъарлагъ ианнеи...
Схәыцрақәа — жәџануп,
Ирымазам хәаа...
Игәаңшьхахьоу тәџануп,
Сахысхьеит шыта жәаа!

2017 ш.

* * *

Ирцар акәын,
рыцсы за...
Уи зегь лакәын,
ацхьаза...
Ила хысын,
лгәы цшқа ғшәеит...
Рқышәқәа еихьысын,
мачк иаршәеит!

2017 ш.

* * *

Атла ацәоуп иѡазго –
Аңсы златоу азы...
Җаргы хцәаѡоуп җаазго –
Җиламѡашьо азәы...
Аха атла ацәа нахытыр,
Амч каңсоит адац...
Ус цәаѡада җантытыр,
Җнылазуеит ашыац...

2018 ш.

* * *

Умѡа агѣтацѣѡа
уѡыаламхарц,
Аццакра ааста —
ачѡара...
Ахра ахыѡѣѡа
ухаларцаз,
Аѣѣѣара атѡкыс —
аѣѣѣѣра...
Адѡыл ушьѣа
анхаларцаз,
Зегь ириааиуа —
Ауаѡѣра!

2017 ш.

* * *

Итынчуп амшын ацәқәырқә,
Ачнышқәа аарла изазоит...
Ағба амшынгәы еиқәырқә,
Аққақәа рышьта хнаџоит...
Иссируп арақа ақшақәа,
Агәыгра ґыцқәа ластоит...
Ихәмаруеит тынч амшынқәа,
Схәыцрақәа ахара ицоит...

2014 ш.

* * *

Зны, акыркырхәә
уааччаны,
Ахра уалцит
ирччаны...
Шықәсык ақара
уеырбеит,
Нас иухъзеи?,
ункабеит...
Угәамтңны ухъатдыргы,
уаахәыр...
Иқалома ухъышьтрахъ
умхынхәыр?
Уцар қалома баша
униас,
Сгәыгра зтаҳәмаруаз
азиас...

2018 ш.

Аңсуа дцәажәоит...

Иуҭахызаргь иазхаумҭан сыдгьыл,
Анцәа ила уи азхатҭоуп!
Ицшьоуп сара сзыхәа сыңсадгьыл,
Сызлацәажәогь – иахшаз абызшәоуп!
Уи азыхәа еисуеит сара сгәы,
Сызтаху зегьы рзыхәа иаартуп...
Иалоуп сыңсы, исылоуп аңсы,
Сдацпашәкәа ари адгьыл иатәуп!
Истахуп сара анхара тынч ара,
Аха атынчра азыхәа – қәңароуп...
Иудыруазааит иашьтоу схәынчара,
Башоуп, абри са суахтоуп:
Изуам рнапы хәымга ала сымҭарс,
Зыхьушәа исыҭашьшь срыжәларц...
Еигьуп сыҭекыдкьо мшын цәқәырҭатас,
Аңслымзра ашшыхәа сныҭаба сцар...

2023 ш.

* * *

Дыҕоуп ацәа иалахаз,
изалымтцыз аҕхыз...
Амѡаҕгы иҕьалахаз,
иззымкызггы аҕсыз...
Дыҕоуп ацәҕа иалахәыз,
иадыргаз ахыц...
Дыҕоуп зынза илашәхаз,
ирыцҕахаз ашыыц...
Дыҕоуп азы иалаҳаз,
изауз ацәыз...
Аха акы дацәымшәакәа,
еиқәзырхаз акәиц...

2015 ш.

* * *

Ашъа рылцуазшәа
 сдақәа,
Рацәак сыгымхеит —
 саапкит...
Иағъны ишлеиуазгъы
 ақәа,
Иара аиҳа сыццакит...
Абылра иафын
 снапқәа,
Сшымгәыгзоз сакит...
Ацха рықәшъзаарын
 ла лтәқәа,
Сқышәқәа еибанаркит...

2017 ш.

* * *

Ихәуп, ихәуп иахъа сажәа,
Пшьаала ишьабоит уи сыбгыцаф...
Аха сгәыгуеит иип хәа уацә ашәа,
Сгәы пшқа инақәло ахәрабгыцаф...
Ииашоуп, ашәа зхылцуа агәоуп,
Аха итазцо аңсы – хадароуп!
Иңысшәахъеит, уи агәра гоуп,
Сгәы ахәра зырғыо – бара боуп!

2023 ш.

* * *

Хахәи - мҗыхәи еизнацон,
Иаауан ашьта рҗыц...
Азиас аҗалыртҗараа ицон —
Икылахааз аҗсыз...
Игәамцуан аҗқәырҗа,
Ақыдбажәқәа еиннакыон...
Аҗықәнажыаанза аҗәара,
Ишалшоз аҗаҗкыон...
Тынч сазнеиуан аҗшахәа,
Схәыцрақәарҗ сзатҗын...
Азиаси аҗсызи
аикәҗара иаҗын...

2014 ш.

Ашәт

(амонолог)

Амра ца схагылоуп,
Исзымычхауа сшуп...
Адәахы́ка сцәыргылоуп...
Цсеивгара́к сазы́цшуп...
Сызтагы́лоу ита́цсоу –
Нышә еи́кәыддыроуп...
Си́хәоит Мчы́змоу,
Сыззы́цшугы́ – қәауроуп.
Макы́ана саба́коу,
Иацла́п, нас, схя́а...
Изхә́ода ушда́коу,
Изкы́да сыгә́хяа...
Сы́онагы́лан ры́оны,
Рыла́цшгы́ схын...
Саншә́туаз сы́цшзаны,
Зегы́ сырта́хын...

2015 ш.

* * *

Ажәфән алакытца тшәәауп,
Ицом иафықәыхәхә агәапхара...
Амра ақышәқәа хшәәауп,
Иахылцуам зынза аҫхара...
Аха, сыблачыц ихуп,
Сгәеилыцча лхафсахьа...
Сгәыпшқа хәуп, аха ихәшәуп —
Иахьсынамто уи таха...

2018 ш.

* * *

Сеырбоит амшын сыхиаланы,
Иара тынчны, еинааланы...
Амза тэны, ихаланы...
Ла сгэышцы даниаланы...
Сеырбоит амшын сыхиаланы,
Сы́кам гэалак сыманы...
Схэыцрақэа жэеинрааланы...
Сцоит ашышыхэа, дсыманы...

2015 ш.

Аңсны

Хажәла казңсаз уаштағы,
Хазшаз илңха ҳамазааит!
Аңсыуа ныкәа ашьтағы,
«Хаит, амарңба!» нагазааит...
Ҳныхахәкәа — ҳбаагәарақәа
Рылаңш наза ҳхызааит!
Ашәа рхыәуаз ҳгарақәа,
Ңеиңш лаша ҳзыңшызааит!
Шыыжь иаахақтыр ҳаблақәа,
Халаңштдашәа уакәзааит.
Жәйтә иахаану ушьхақәа,
Хьаартәага лакәзааит!
Умра гәыраз, каңха-каңча —
Бңы иатңәа рңсаҳәагазааит.
Абжь иахылцуа укәараңча,
Аңсаатә рзы иңсыршьагазааит!
Аңсуа жәлар зегь ҳныхәаны,
Унапсыргәыңца ңшқа ҳанызааит!
Узыңсахуа азә дыказар,
Ңьаҳаным иңыңзааит!

2016 ш.

* * *

Аңтақәа рҗеибарк
 ижәылт аңстахыы,
Амш гәәтеиуеит,
 кыр еихашышыуп...
Идыдуеит, имацәысуеит
 наҕ ахәахыы,
Аҳауа хышәашәоуп,
 шыжыуп...
Ашыауардын халеит
 жәәан агәахыы,
Ашыапхыцқәа хырша
 иакуп...
Ашәарах шәазызоит
Хыыңгәара ахахыы,
Аңсаатә лас — аңсшәртоуп,
 алаңш ахуп...
Аееикәаңса иңалеит,
 аа, афырхы...
Аблақәа мцаңшыха
 еибакуп...
Аәа наҕ инкаңеит,
 иңаруп ашыамхы,
Аха имчыдоуп, аңсаатә
 ҳаракуп...

2018 ш.

* * *

Схәыцрақәа еизакын,
уажәшьта мызкын...
Инасыңны испылон изуз...
Снапы иакын,
бара ибызкын...
Изжәыз акәым — изџыз ...
Ааи, уи ныҳәан
сара сзыҳәа,
Бара бхала бааи бансыҳәа –
«Хаала, цшыаала,
уажәеинраала,
Рацхьа уацхьа сҕацхьа...»

2017 ш.

* * *

Икын аҗеиспыхә,
ашықәс зхапсаз...
Дыцатәан тынч ара ду...
Аңша иарқәацомызт
абғыжә икапсаз,
Абас ансеихәоз сабду...
Дад, иацлар амач,
аамта ишаңу,
Мап, ихъаауам аду...
Деизхазығыар агәаң,
ашъабста зшъамху,
Дсабихоит — даду...

2018 ш.

* * *

Сзыхь цшыа злыцуа ацәыкәбар –
Ахра кнаҳараҕе ишоуп...
Гәаҕрак иақәшәан инкабар,
Уи ахрагы – хәашоуп...

2018 ш.

* * *

Ашышыҥа иҫәшәо ахаҫә еимхәыцқә,
Еилыңшаауа нас снапаҫы...
Ирхаңсо урт схәыцра арахәыцқә,
Снатәеит снаңшааңшуа аҫараҫы...

Аңныш ашыҫа ианнатқоз аңслымзра,
Иазәзәон аңәқәырқа, иңо-иаауа...
Аха угәы изтымцра, убла изырымцра,
Ишнеиуа иара, шәахәала еилбзаауа...

Иңәқәырқон амшын, схәыцрақәа ҫашын:
Ирызгом ианых, сыдгыл аҫоурых...
Аңныш жәәан иатқәа азыңшын,
Иңрит амцәыжәәа ңшзақәа еитцых...

2023 ш.

* * *

Ашәарыцаѿ кыр збахьоу,
Ашьыжь шаанза дѣыхароуп...
Иџигаларц зыџсра аахьоу,
Ашьха амџан дныхәароуп...
Уи даѣамлар ианаамџоу,
Ахахә иауам, иџѣьароуп...
Ажәеиџшь дизылџхарц ишахәџоу,
Аџас игәы иџхароуп...
Нас, ианџих иџахәџеи иџоу,
Иназқәикыз — иалѣьароуп...
Ахылас акәзам уа ихадоу —
Ашәарыцаѿ иеилѣьароуп...

2018 ш.

Аңхыз

- Уахь бабацо ирццакны,
Барбану бара?
- Иуасхәап, нас, иныццакны,
Санубахггы уара.
- Амра ахцәы бахынхаланы,
Иҕабцо закәи?
- Наҕ цәфәнтәыҕа схаланы,
Иҕоу зымбари...
- Быҕоушәа збоит бҕыаланы,
Ибыхыыз бымхәари...
- Ицшыоу ҕалейт ихәмарганы,
Саангылар, сымхәари...

2015 ш.

* * *

Ашәа сзааиуамызт иаха,
Уи ахаѡара сафын...
Исызхомызт ахауа,
Зегь фымтрала ихәаеын...
Нас сазааит акызатцәык –
Исықәѡиарц, ичхатәын...
Уа ажәала знызатцәык,
Атынчра еилагатәын.
Сажәа анысцан ахәымпал,
Иаасыриаеит асафыр...
Нас санатцха «асамцал»,
Ишәахәеит – фыр, фыр...

2018 ш.

Сизхэыцлоит сашья...

Амхаңыырра иагаз шыаҥанкыла,
Аубых жэлэр срызхэыцлоит саатгыла...
Мшыннырцэггы ирхэоит са сбызшэа,
Ма уаҕа ибжыы гондаз сашья...
Итаһымхеит хэа зхэада ибызшэа?
Ҕалашья амамыт ус сашья ишыа!
Иаргыы дықәдөн, ихьчар итаһын,
Аха иңсадгыл атэымуаф даһын:
Иңдэан игэыҕра — иуасхыр рхэашан,
Ҕыцла изарсуамыт уаҕа итдэан...
Абри акэхоит сашья рыцха, сашья,
Назаа ибызшэа ифазырба...
Саргы ахэрақәа сныртцеит: схыртдэан,
Сыбжара сымхын, сыбжара хэжэан,
Амца сыркын, сырхнышынақәа фэжэан,
Аха аңсы зегь рызтымхит лгарашэа сан...
Иахыфэуеит азоуп уи Аңсны —
Мшыннырцэггы изго аңсуа ибжыы!
Сшыа уланы, исыланы ушыа,
Ухьчара ахьсылымшаз, сатаумтқан, сашья...

2023 ш.

Ҳазъыкны ҳақазаап ҳара!

Нақ иааныхны ашәкәыбғы,
Ауасхыр аацәажәеит аҕарғы:
– Амчра зматцәкьоу сара соуп,
Шәҕьацоит сыбҕағ атызқәа...
Ахыб, хылқас усхарцоуп,
Са соуп ацшәма игәығырта!
Ахыб алагы мқәацеит,
Иаразнак атак канатцеит:
– Ҳаи, арыцқа, убзамыкәзаап,
Ацшәма баша дуқәгыгзаап...
Иаанысымкылар сара ақәа,
Амра аныцәоу «хыр-хыр-хыр»,
Ишышьа идәықәлашт атызқәа,
Уаргы ухәашап, ауасхыр!
Зызбахә ҳәамызгы зынза,
Иаадыргахт рыбжы царза:
– Ҳацәшәазом ҳара ақәа,
Ахьа иалху адашьмақәа...
Ас ианыкала атызшәа,
Ус иаацәажәеит атызқәа:
– Ҳа ҳзыргәақуа хәыцра шәкы,
Ишәаххәашт ирыцку акы...
Ҳацшәма имаз Ацсҳара,
Ҳазъыкны ҳақазаап ҳара!

2018 ш.

Аиқәатәагь лашоит...

Итхылашәуп ардәына еиқәатәа,
Аха ашәа хаа угәы итантәом!
Уи ашәа – ааңынраз атәтәа...
Уи аныкоу – илашьцом!
Атх аазгогь – лашьцарами...
Аха уамашәа уи пшзарами:
Амза ҕыха, аетәтәеыха анҕырбо
Атх каххаа ианлашо!
Лара лыблақәагь – еиқәарами,
Аха итыңхаауа – илашарами!
Цхны дубар – шыжь шарамы,
Амреиңш уи длашарами!

2023 ш.

* * *

Са слаҗыхуп
ба бансыцу,
Бгәы тпрааны ианцо...
Ашәтқәагы җыхоуп
башәа аңыцу,
Саргы ибыцысхәоит,
ианцо...

2015 ш.

* * *

Хатцатдас ахы
уаңылазар,
Угәы трысны
уавамгылазар...
Унхоит агәағь шумоу,
Абааш ушаңшәымоу...
Аха ашәара
аауңгылазар,
Абааш амала
иаагылазар...
Уара унхоит ушбашоу,
Аха, абааш – шбаашу...

2018 ш.

Апоети алабашьей

М. Лашария 85 ш. ихыѝра иазкны

Имшира азгэартон жэлэр рпоет,
Дцэажэон ААР апрезидент...
Дзыґсаз ихэон уи ихыркны,
Ўымткэа дтэан иара агэґаны.
Ицэажэо ишааиуаз абас...
Даақэгылеит Едуард Гэбаз.
Ацарауаѝ игэатца итґаны,
Иртэон иажэа, дмыццакы...
Насгы, дмааит уи башамаша —
Иааигеит қамтас алабашья!
Ицеицеиуа иарма нап иакын,
«Аблақэа» зегь уахь иґшын...
Ус қататэны ишьеит —
Дѝагылеит цкэынтас апоет...
«Утэа, Мушьни, уеихабуп!
Сара сгылазааит, сеитцбуп...»
Иагыаиундаз, дизмыртэеит,
Уа апоет абас ихэеит:
«Иухэо иашоуп, цдабыргуп,
Мацк қарала усеитцбуп...
Аха иамам амакышья,
Иукуп уара — алабашья!»

2023 ш.

* * *

Иашьтабжбузеи, мшәан, бшьатца?
Иамузоар, ак бжьатца...
Инага итыбшьызшәа азыжь,
Уаха исзычхауам «кәыжь-чыжь»...
Тынч хнеиааиуа хара знык,
Иамуит шысхәоз, хәылпазык...
Унан, рыцха, ибыхь закәи?
Ба ишыбцәафаз бмыццаки...
Ибыцхаз арбан, мцу, кәыбру?
Сымшьта бакны бшьапы бру?
«Усымшәиит!» бхәар, агәра згап,
Изури уаха, сызхаратцәкыа сыччап...
«Шьапцаркыакыацәгыа» аныбзаа,
Иахбап, ибхаштуазаргы беимаа!

2018 ш.

* * *

Зегь зырҕыхо —
 амра шашоуп,
Адгьыл җсыс
 иахоуп...
Амра аныҕам,
 адгьыл хышәашәоуп,
Аха аҗсадгьыл —
 җхоуп!

2018 ш.

Игылан афны, аҫаацәа ҫшза ахын...
Агәыла изыразын, асас дырҫахын.
Дарбан, изхәода, издыруада изхароу?
Ирҫиит, иаанрыжыит рынхара...
Иаазхәазгы днымхеит, игылоуп иара –
Икыдхала алаҫш, изыҫшушәа иаара...
Игылоуп афны, дахым ауафы...
Ааигәасигәа инхо азәырфы,
Афн иамоу ауада, абахча, агәара,
Иҫартҫоит арахә, иалырхт ажәгәара.
ҫыртуам уажәшьҫа: «Аҫшәма, уааҫши!»
Ирыҫхьоит урт рырахә: «ҫшыи, ҫшыи!»
Игылоуп афны – ауасхыр уа игәғәаны,
Аха ифнызтәуа афны – дахым ауафы...
Уабаҫоу, уабаҫоу, уҫыха лассы,
Афн ашә аумыркын, иаумыркын, абааҫсы!

2023 ш.

* * *

Сыла иалнахт акәыртыкъ,
Пҗша хышәашәак нахысын...
Ихнатдоит шыта аңырҗалыкъ,
Сзамҗа зегь ардысын...
Аха, мап, ишҗахышәашәоу,
Амца шыра азыркыз?!
Сшааиуаз, уажә исгәаламшәеи —
Сызбылуа закәыз...

2018 ш.

* * *

Аңықәреи иакәша, еикәәхәы,
Шьыжь азаза аҭахәхәы...
Иазхәыцуа иамоу лахьынтас,
Акәыд цәажәеит зны абас:
«Зейфызара пкым уареи сареи,
Акы суазтаашт, аңықәреи...
Уи са сихыбаауам, сихәуп,
Аха Аңсуа даара дңьашьахәуп...
Цыфас икоу срыдыкылоит,
Дгәамтыр, ашырхәа днагылоит:
«Башоуп, иамуит, ари хәыдоуп,
Сызлагатәкьаз иахьзу – кәыдуп!»
Ари удыруама изынқаз,
Са сзиҭыташәаз, сзыхкьаз?»
Еимаркуа аччареи аңышьареи,
Афыз ажьжьон аңықәреи:
– Иаңсамкәа иибо рҭы ухьз ихәазаргь,
Ушиҭытакыз дыхәхәазаргь,
Зегь акоуп, абзиа иазхәоуп –
Абзиа ахымбаз иамааноуп!

2018 ш.

Афырхатца

Афзба Алиас ихъзынфылоуп

Еибашьра дымцеит, уи ала хъзы игарцаз,
Дизхэыцит игароу, иңеиңшхэу игартыз...
Дырмаабит гəнахала «аиаша» рчаңарц,
Уа зышьаҭа зхаз, ихнахыз «аңарч»...
Иаҭəам ҕакала, иҕазшьоуп уи абас –
Аңсуа хатца – Афзба Алиас!
Иашьцəа ргəы шыҭихуан, ахатцашəа хəо,
Хбираҕ ңшза шықьыруан инапаҕы илашо!
Амина данақəшəағь, артəаа дмышəхəеит,
Ифызцəа ргəы рхатцо, – «Шəысцəымшəан!» -
ихəеит.

Иаҭəам ҕакала, иҕазшьоуп уи абас –
Аңсуа хатца, «Ашьхарыуа» – Алиас!
Уи дцəажəон Кремль Гəлиа ицəахəала,
Жəларык еиднакылон, рылағьырз еиқəхəала!
Имцабзын уи иажəа, дагон аҕа дгəых,
Данылон, ичаңон уа иҕыцу аҭоурых!
Иаҭəам ҕакала, деиҕамсуп абас –
Аңсуа хатца, «Ашьауардын» – Алиас!
Уи ашьҭахь даңылон Аиааирамш Аңсны,
Ифызцəа дрыгəҭылак инеиуан абаҕахы!
Игəыдыркылон рҭеицəа, деимаркуан убра,
Хьымзг игазшəа, ңхашьаран иҕықəыз иара.
Иаҭəам ҕакала, иҕазшьоуп уи абас –
Аңандара иалиааз Афзба Алиас!
Дыҕан уи чаракаҕ, сақəшəеит саргы.
Шьапыкала иқəңраашьа ңьаршьон зегы!

Мацк иаацсара гәазтәз, инаимда ижәѡахыр,
Ицегы диркәашеит — дкәашалар ртахын!
Иаҗәам җакала, деилыххоуп уи абас —
Ацсуа жәлар рҗеи — Афырхатца Алиас!

2023 ш.

* * *

Цәгъа иблахкыгами шыжыы —
Ашәыр бахча еиладшышы...
Уи ацстазаара иатәуп,
Еицахатәуп, ихьчатәуп...
Уазымнеироуп «лашәык» иеипш,
Иаҭахуп азхъаара аҗеипш...
Ажәытә угаанза икаҗа,
Иацагылароуп аҗа...

2018 ш.

* * *

Ишахәоз уа ңсыуала ашәак,
Иҫаңцәа, иниаргахит наҕ...
Шьюкы еилартцеит абыжьқәа...
— Ирықәуп амш, имлеит ақәа...
— Нас, ачарагғы иахьзап,
Ускан, рңарақәа рыңхьазап...
— Дымцаирст, уара, иара,
Дыхәхәашәа ҕалцеит лара...
Шьюкы ирҕытакуп: «Дихәеит...
Дақәшахатхеит, уи дмыхәхәеит!»
— Ишыҕазаалак, гәырҕаччароуп,
Хас еинахҕчароуп, хаччароуп!
— Ащызцәа, агәылацәа, атынха,
Ашҕа дтаргалт деилыхха...
Шәылҕаңшы, шәыхқәа шәырџах,
Аа, иңылҕеуеит ачанах...
Ларгғы дацлабуазшәа ашәақь,
Лышьхәа наалархит «агәақь»,
Илҕьаза хәа, илҕьазеит...
Ланхәа дыңнаҕан, илзеит...
Аңара, ахаара рңсаҕьан,
Хәычи-дуи ирсаҕьан...
Еинҕьяанза аҕамақәа лханы,
Акәақь ахь днеихьан деиханы...
Инахажьны лнацәа ахьы,
Рыбз даныртцеит адәахьы...
Амца ақәтәашоит ақәаб,
Дабылуеит ахәыцра аб:
«Зыбҕа ңырцәаз сара соума?
Ханзырхо ари «ассир» лоума?»

2018 ш.

* * *

Ашәхымс ихытаанза тагалан,
Атцла бғыла иеырбо игылан...
Шьта иамысыргы ацшағы,
Ирығшәоит атцлақәа рыбғы...
Изхәада иаңсазам хәа акғы,
Инрыжьуа атцлақәа абғы...
Мац-мац рымтағы еизозар,
Рцәыгас урт ирзыкалозар?

2023 ш.

* * *

Сгәы интатәах
 быгхақәа,
Исқажеит уа зныказ...
Шьта бырхыңаңеит
 схәатәқәа,
Бзиала, бзиала, быказ...
Уаҳа еихызгом
 сшьағқәа,
Шьта ба бхала бықәыз...
Иҕәымшәышәуп, ааи,
 бнапқәа,
Аха иңаңыоуп – быбз...

2018 ш.

Акәымарҕаҕь

Апоет Владимир Зантҕариа иахь

Махәра аниуаз, анкьа зны...
Дгәыпшаахыпшаауа, дразны...
Апоет икырцаз акалмаха,
Икалам ахықәцәа раха,
Мчышь дазнейуан ихышышы...
Маңар хаала игәы шышышы!
Имоуп уи ахшыф, агәаҕь,
Аха икалаз умбои, арахь...
Ахәаца ацымхәрас акәымарҕаҕь,
Иаркьыц иаманы иантаха...
Имцанамырсит уаха, уаха...
Ицеит иффысны акалмаха.
Ари дәыкәуп шыта илафны —
Ирзыкалоит маңар қыафны!
Еиха исзааигәахт, Анцәа иныс,
Са санақәшәа абри ахтыс:
Абнаф илырго «кәырфәы»,
Ианылххуаз саби сарей амфы...
Ханеилаха фамфак азы,
Фәаитит ус, ипхьахәо ипхзы:
Напыла иалыртәраа агәаҕь,
Агьама хбап акәымарҕаҕь!
Иааигәан, хцозма харагы,
Хасит ардәынеипш харгы!
Ацааҕь асхьан, мацк иартхьан,
Азба хханарштит, ихаан!

Уафы ифо смаҳацызт уи,
Сарыччан, исхәеит абри:
«Уи ҳашқавсуеи, ҳа ҳкалмаҳам,
Атәгәыр ацағ иара кнаҳам!»

2023 ш.

* * *

Аңша слымхаҕ
ишәышәуеит,
Иаауеит ашъхантә
аҕарғы...
Сыцла хәыч агәы
ңшаауеит,
Иаҕышәшәоит маң-маң
абғы...

2018 ш.

* * *

Ллакытца ааҕатца итчышәшәыла,
Лыҕымшь иазырха чышәшәыла...
Илшәызаап лыла цәаҕәаҕшшәыла,
Ицоит алағырз хыжжыла...
Ллымҳарыџқәа лыжәџа иқәсуа,
Зны дхысхысуа, нас дшәацәхнысуа...
Лзамџа хыгыежықәа – ҳәынтәраҕшьза,
Лара лтәала, днеиуеит – «Аңшза»...

2019 ш.

* * *

Адыррамѡа – хроуп, цаѣъароуп,
Зныхгы унталоит уееиужь...
Усѣангы, ааи, пѣъацароуп...
Уныѣалоит ашѣтыцѣа рдѣеиужь...
Ианхихлак ашѣтахъ азѣ рыжѣла,
Ихазыѣа инѣатѣах игоит...
Ишьѣахъѣа дѣъаѣшуеит уажѣы-уажѣ,
Жѣлацк иѣѣкашѣазар ѣа дшѣоит...
Аха иуѣѣахыз хырѣага аиузом,
Уи мышкызны аѣѣа ирѣоит...
Ажѣла казѣсо – ижѣлахѣ ыззом,
Даныѣамгы, изѣахѣ рѣѣоит!

2023 ш.

Хырџа-хырехәә

Дтәамызт җынч җара,
Аус иуан хырџара...
Даҗын ауп хырџара,
Иламызт хырехәара...
Ианалагагы ирехәара,
Дзакәу рибамто ахәара,
Ицдимгеит уи хырехәара,
Иацитцеит ауп хырџара...
Дара ртәала игәырҗатәә,
Рнапы зқәыркыз «аетәә»,
Мыцхә ианалага «илацәкәуа»,
Иазцеит адәы иатәә икаууа...
Избанзар, мыцхә хырџара –
Җызмал җыхәә аҗкәара...
Иахьугалакгы, хырехәароуп...
Еигьу – җымт аус ауроуп...

2020 ш.

* * *

О, сыблақәа, сгәы арғаза
 алыздо сыблақәа...
Ианрықәшәа быбла иатцәа,
 быблақәа,
Сғархәеит ажәак сзымхәакәа...
Азиа иатцәа бынхыңшылар,
 иҕабарын иңхашьаны...
Ажәәан иатцәа бнаҕагылар,
Илбааңшуан иңьашьаны...
Урт рыиатцәара —
 ңсҕазааран са сзы...
Урт рыцқыара —
 гәыцқыаран са сзы,
Рытбаарагы —
 гәытбааран са сзы...
Блала ҳаибадырит, ҳагәқәа
 еизцеит,
Блала аңсшәахәашьа ҳцеит...
Избон, бҕызцәа бахьрыцу,
Бқышә тқәыцәаақәагы шцәажәоз...
Аха, исмаҳаит быбжыы,
Ицәажәоз быблақәа сдырдагәеит,
 сара игәжәажәоз...
Ажәазатцәык сызбамхәеит,
 имчыдахеит сыгәағыра...
Акызатцәык, исгәалашәо —
 сыблақәа ҳәхәеит...
Урт амца быжәырцеит, аха
 ибычхаит,
Аңхьа ибаҕәамызт, ибзымхәеит...

Бгэы бҕажон уа зыла...
 Сара сыла, сыла тѳэуон лағырзыла,
 Аха, уик бара ибызгѳамтѳеит,
 урт адѳахыҕа икамтѳеит,
 Сгѳытцагара инакѳтѳеит...
 Изыпсазеи убаскан ажѳа,
 Ажѳа – инагзаны хаймаздо,
 Хҕагѳкѳа еидызтцо ашѳа, аҕсаа
 рымтѳыжѳѳа хазтцо...
 О, сыблақѳа, сгѳы арҕаза
 алыздо сыблақѳа,
 Ианрықѳшѳа быбла иатѳа,
 быблақѳа,
 Сҕархѳеит ажѳак сзымхѳакѳа...
 Аха, сыблақѳа, сыблақѳа бызхыт,
 урт итѳырхыз бсахыа
 Назаза сгѳатцаҕ иртѳахит...
 Итѳуазеи шыта брымбеиҕѳѳеи,
 сыблақѳа брыпхѳеиҕѳѳеи...
 О, изыпсоузеи уажѳ ббара,
 Сгѳы итѳоу ажѳа ахѳара...

2020 ш.

Иафыз ахьчала ашра!

Уабоит абахә наза унхалар,
Ицьгәам алымха, иахауеит...
Имхәа-мырза азә дынталар,
Итцыхәаршәшәом, ицхауеит...
Аха аштә җымт дызталари?
Агәараанда агәашә заҗалари?
Аартра, аркразы мацарам,
Азарзақәа зтәу, баша еидарам...
«Аңшәма, укоума?!» - ихәар,
Ахьчала «аху-ху» аргап,
Аәнаҗантәи абжы ахар,
Тынч иаакәгылап агәарц...
Иуҗахыр, ахьчала зцхауам,
Аха ишьтыцәуеит уи ашоура –
Итнагоит, иахьугалак иауам,
Ашра нышьтатқан – ауура...
Иҗоухәаз ахақәитра амтәкәа,
Иафызоп иакәуцар ашьра...
Иуулааит ақәыцмақәа, абгақәа,
Иафыз ахьчала ашра!

2021 ш.

* * *

Хаала азиас анцэажэо,
Амшынгы ус икоуп —
 иаамсташэоуп,
Иатэамбакэа, — «Нцэажэ, уара!» —
Ахаангы иафшэом,
 иахэо абри ашэоуп:
«Иумчузеи, уара азиас,
Нцэара уқэзам, ахьхьахэа...
Дарбан, умѡа зкуада,
 умѡа бзиаз...
Уи азыхэа уара ужэылалоит,
Иупырхагоу наф ипхьахэа,
Уаакэымтцзакэа усылалоит...
Саныгэрымѡа, саныгэжэажэо,
Тынч уѡааухоит ахэхэахэа,
Хьаартэагангы усзыфалоит».
Аха «Соуп!» хэа азиас ыкэгылар,
Ацэкэырп ргэхы кыдгылар,
Азиас ажэа — цсажэоуп,
Амшын иахэоз абри ашэоуп:
«Иумчузеи, уара азиас,
Нцэара уқэзам, агэгэхэа...
Уаауеит ушьтра цхьахэа...
Есымша ухьшэашэаз, угьама бзиаз...
Усцэымшэан, ахьта сылалом,
Угэы уажьоит, уагысылалом...
Ула таа упшуеит,
Суцашьшыы узжэуеит...»

2021 ш.

* * *

Ауаа реипш ашәыргыи еипшым —
Еикәшәо, еикәымшәо хәа ишоит...
Дарбан урт зфар зтахым?
Ускан абри ачыдарагы аапшуеит:
Иаагап, еикәымшәо аха,
Уи еифухыргы хәызбала,
Зегь акоуп агәагы еикәхоит —
Ахәызба уа «ицагәахоит»...
Иаххәап, еикәшәо атама,
Еифшоит напыла имарианы...
Аха иубаша оумашәа —
Ицоит агәагыгыи еикәцаны...

2023 ш.

Сыңхыз далан...

Лыкәә сҫашәан – апарпыл...
Еимхәә-еимса, лағырзы...
Амца ацралеит схы кәымпыл,
Ғыкәкәә-хыкәкәә аңхзы...
Сара мыжда, исхарамзи,
Уа схәәены сыңсыр...
Аха, ацара – хаарамзи,
Шәшыран – снылғаңшыр...

2017 ш.

Уи даңсыуам, зкәымжәы, каба
 еинаалоу,
Зыхтарҗа җоухарла иқәтоу,
 аразны мақа зыкәнү,
Ёашра-ныхәәғ, заалытцқәа
 зегь ацәырғақәта ианаало,
Аха урт зегь баша, еырбашақә
 измоу,
Афны зчеицьбыка, запсуара лақәу...
Уи даңсыуам, аңсшәа дырны,
 ңсыуа гәата змам,
Згәы зша́тауа, агәы кыдгыл
 ианыкоу иңсадгғыл...
Уигь даңсыуам, забҷар тыхны,
 дхъазцо уәфра зам,
Згәы иадкыл изыхьчо
 зыңсадгғыл,
Ихата ифарцаз, инацәа надкыл...
Арт сгәы иқәланы ирцәәғөит,
 аеыуарчан шыап иадыргоит,
Аҳәхәага алшыуа, идрытҕөит...
Мап, сырфызам, сара
 исзыуаам,
Зыжелә аңсыуангы — иаңсыуаам...
Са сзы даңсыуоуп, аңсшәа
 шьтыхны,
Уи ала згәы шәәхәо, аңсуара
 пстазаарас измоу...

Са сзы даңсыуоуп, зажаа камаңас
иҗыхны
Иҗагыло абга бызшаа зхәо,
зыңсадгыл хныҗагагас избо...
Са сзы даңсыуоуп — Ауаффа злоу!

2021 ш.

Коронавирус

(Ұыңа акрытицаа аңармыкыае)

- Аёкы шааз еипш, ицоит рхәеит...
- Наӑ бнаскыа, бара мыжда, беимхәеит...
- Ыы, уажә баргы беимхәеитеи?
- Крыфо хцәажәон ауп, хәреимхәеит...
- Иаазгаз иагоит, бара бымсит...
- Сааигәа бмааин, атыкъ беимсеит...
- Наӑ бысдырцкыа, баргы беимсеит...
- Авирус цатәӑкыозаап, хәкәеимсеит...

2021 ш.

Аеада

(Ауаф иахь ашьтымта)

Уа уеипш сахъымцэажэо аччахэа,
Снага сидукылоит – агаза...
Еидарас икоу сықәутоит аффахэа,
Хъзысгъы исутеит – «Аеада».
Са слакәуп хэа уара уғаңхэа –
Ус ухәыцуеит, Ауафпсы...
Адәы сықәымлазаргъ уаңхэа,
Анцәа исхеитцеит саргъ аңсы!
Иухамыштыр бзиан насгъы акы –
Сышқаттамгәо хэа пхъазаны,
Абрыскыыл иоужьраз уантал ахаңы,
Алашарахъ уштызгаз, стдыхәа уркны...

2022 ш.

* * *

Насың амоуп аҫара –
Ҳабдуцәа рашәа назго...
Аха ихәмоу ахаҫра –
Деиқәнаршәом еилазго!

2016 ш.

* * *

Ацла игылоу
быгъ җазамзар —
Аңшара аңаызуеит.
Җашәла, дацла
иҗәҗазамзар —
Иҗазамшәа изуеит...

2018 ш.

* * *

Цықәреи рыцк алу иананхала,
Мап, иарсазом уи мчыла.
Аха рыц зацәык ахала
Изалнахуам – ашыла...

2018 ш.

АХӘЫЦҚӘА РЗЫ

* * *

Ҳахнахырц азынра акала,
Агәы иҗанакит...
Асы анамба, даҗакала,
Аблақәа хнартит...
Мра шәахәала, афәы хаала,
Азыншәтқәа арпытит...
Амш иажьан, ихиаала — хиаала,
Ашьхыцқәаггы җрит...

2018 ш.

Ҳзықәшәакәо сыздыруам нас...

– Цәгъа ишәазызоит сабар амшә,
Пату сықәуп сара – Дамшә!
Цис, ишсоухәара узықәшәаз,
Ҳацшәмапцхәыс деилазыршәаз?
Илхәоит дгәамтцны: «Еснагъ уа,
Иџноуп ахәынапцкәа шыкьыруа...
Иззып шысхәоз иахъа ачашә,
Цъара ихәыцаргалеит ашә...
Иалх ирфоит сраса ихәапсам,
Цгәажәк хәазан, акы иапсам!»
Цис, ишсоухәара узықәшәаз,
Ма иурчақъ, угәы иташәаз?
– Угәра згоит, хабжьара инхааит,
Уи мазәз, азәгъы имахааит!
Пыткгъы кфәсцалеит, искит...
Уаха сылшом, Дамшә, сажәит!
Ирымаскуазеи, наф урфәатц,
Ҳапыцда излазжахәои акәац...
Издыруеит, уеигзәзом ахшхәар,
Аха илушам ак лымхәар...
Ацшәмапцхәыс шыта сылтахым,
Аха устәфкәа схы тасырхарым!
Мап, исоумхәан: «Исмахаит!»,
Ахәынап ҫызцәас исырхаит...
Са сылхаџоит, рус картцоит,
Нас ашышьыхәа скәаратцоит...
Шытацәфкәа икоуп итцаны,
Ахапыцкәа рзыцоуп итарны!

Аќааққа иасны идырхәазоит,
Саргы исфартзоит, идырссоит...
Уажә хаизыуаауп харт абас,
Хзықәшәақәо сыздыруам нас...

2018 ш.

* * *

Жәһан ишалаз аңсаа шәәхәо,
Ател дарфыхеит гәгәала ихәхәо...
Акәыбры дахьырфаз ибгычуа,
«Ацәа зыгхаз» иблақәа ркәычуа...
Днылагылан шыжь ахышә,
Акеѡхәа дасит Мышә атрышә:
«Дныскылт! Сан, ача бахъза,
Бзымнеизаргы аңхъаза!»...
Ус дышгылаз дгәырғьатцәа,
Иангы дасит, днеи «атцәтцәа»:
«Арахъ уааңши, уара нцәа,
Зны, уѡагылан, уғы зәзәа...
Акы иасыршыцылан учыкә,
Акәыз цыушьеит, сыбзамыкә!
Ухы иаақәшыуа са снапы,
Усызныкәгом баша уртәаны...
Уафңсаауазар устцәкыа ачабаба,
Шьтатцәкыа аус ууроуп, баба!»

2018 ш.

* * *

Иаразнак азын мшы
 еиласуеит,
Иаҕазшыаами ус иара...
Схэыцрақәа адәахы
 исыгәтасуеит –
Аңсабара пшза абара...
Амшын ацәқәырп
 ипханарсуеит,
Иртахымкәа ацара...
Кәатеи ҕызи лаҕаны
 имфасуеит,
Сузыртәома нас сара...
Абағырқәагь адгьыл
 иасуеит...
Еизибәхәоит асаара.
Аңша хьшәашәаза
 исфасуеит,
Сазыпшлап асы аара...

2018 ш.

* * *

Икаҳан амахә сса
 пытәтәә
Атла изығшәаз амта...
Азхара афан уи
 атәә,
Тынч иазцеит ақәатә...
Ус ҳаишеит, ҳазшаз –
 Анцәә,
Пшрала иузымдыруа
 хапсатә...
Мығла иөычоуп ахьапарч
 ацәә,
Аха иңшқоуп – агәатә...

2018 ш.

* * *

Зеггы иреичарбоит цэыббын —
Аңыкәреи иаңаз ахпапын...
Анапқәа акәырша амжә,
Фыла ихнахуеит ажымжәа...
Ишқәарқсоз, уажә еихыккан,
Аеарцаңеит акакан...
Амца картдан ихырсса,
Икаңсоит ғамала араса...
Ицеицеиуа, ипеипеи —
Ал-ағ икнахауп акәапеи...
Аҳа леиуеит «бақ-абақ...»,
Цақантә иңшуеит акабақ...
Аңәа азамғақәа қаңшьза,
Аңәа илоуп иңшзаза...
Ахәырма ахаара ахыкәкәа,
Ашәра иағуп еизыркәкәа...
О, иуасхәозеи, тағалан,
Икам са сгәы ак алан...
Ғааныбзиала, ғааныбзиала,
Хаамтаҳә уаңыз ғағрабзиала!

2018 ш.

* * *

Ахыза быпка – аңтақа,
Жәһан ағашта тыртәауа...
Уаха хәашы рзамтақа,
Ргәырғаныртеит ишаауа...
Қәыңматдас аңша цәгә ууа,
Ирцәажәо ианыцалоуп аңста,
Аңсаа ианырхәа: «Уыуа,
Азын ззырхәо ахата!
Шыта асрыцқа пақыза,
Еивагьежыуа, еибакы...
Ауархалсы қақыза,
Ишьтарцоит, шәыццакы!»

2019 ш.

Ахьшы ачынцеи

Ашышаанда амцағы
Ачынча хэыч аачырчырит...
Ахьшь мыжда аблағы,
Ақаруеипш инхыццалейт...
Инталеит нас аееикәаңса,
Ахызатә еипш икәалааны...
Ачынча ашыапхы нақәырқса,
Иакырц уа ишьтагәаны...
Ианаадыххыл, икылкааны...
Иааиҕәыццейт уи аңсахы,
Ачынча цейт икылкәрааны...
Ахьшь икылнагт ауп ахы...

2021 ш.

Ача

Амашынаҕ ачаагагашәа архәаны,
Иааргоит рымәа иахганы...
Идшуеит итәаанза рәырқханы,
Нас идәықәлоит еиханы...
Сыкаҕа кны, снацхауа аҳацча,
Слашарбага ашәахәа нағарцча,
Агәы тырқа аҕсаатә хәыч — ача,
Искуан саргыы схәырчхәырчуа...
Искәынхәалан урт ҕхаза...
Амза кацқон ихааза...
Уажәоуп ианеилсырга, уажәы,
Мац-мац сқәыцшра анажәы...
Изкыз рышқа цшәаала иныршә,
Ача ирхәоз — «ҕәрышә, ҕәрышә»:
«Уахынла агаға шәнеиааиуеит,
Аҕсаатә хәычқәа шәыриааиуеит...
Угәуеанзамкәа ушыцәоу тынч,
Ицәгьоуп уанырго уҕах, ухәынч...
Ари шәарыцарам, ари...
Иаашар, ма шәақыла шәымцари...
Хамцәыжәәа еитцыхны хамцырри,
Хагәқәа ҕымжәакәа, хшәымшьри...»
Шьта сыкаҕа наҕ икасыжыит,
Слашарбагагь наҕ иаансыжыит...
Уаха искуам, искуам уахынла,
Исыхьеит сгәы, ианреихсуагь ҕынла...

2023 ш.

Ажәхьа бзиа

Чуна ижәхьа алахь чашьан,
Уи азыхәан иахьзын — Чашьа.
Иаауан аңхын еимгәашы,
Ахш амихуан, ахы шышы.
Афатә гылон, бзиа ихәуан,
Ихышхытәо аныга тәуан...
Ус, шықәсык бжьанарзын,
Аңа ариит Чашьа азын.
Итәххеит уи тәыцк афамтә,
Иртәырц иныга дгәамтәуа...
Дшатәтәаз ифырмахьц кны,
Итанарцеит аныга ихы...

2023 ш.

АХҚӘА

Ипашәрку атла ғаацит. <i>Енвер Ажыба</i>	5
Сгәы.....	12
Ажәә анаалоит.....	15
Ашьыжь ашта сьыцит.....	16
Уаридара-раидара.....	17
Ныкәә-ныкәә,хыс-хыс.....	18
Сбаҳча сытцоуп.....	19
Ба бахь сасра.....	20
Аамта ғыцуп.....	21
Баша дааиуам.....	22
Ғәыграқәак бжәзуп.....	23
Ирцдар акәын.....	24
Атла аәоуп иәазго.....	25
Умәә агәтәтәкәә.....	26
Итынчуп амшын ацәкәырпа.....	27
Зны, акыркырхәә.....	28
Ацсуа дцәәжәоит.....	29
Дыкоуп ацәә иалахаз.....	30
Ашьа рылцуазшәә.....	31
Ихәуп, ихәуп иахьа сажәә.....	32
Хахәи-мфыхәи еизнацон.....	33
Ашәт.....	34
Ажәәдан алакытда цшәәауп.....	35
Сеырбоит амшын сыхиаланы.....	36
Апны.....	37
Ацтақәә рееибарк.....	38
Икын атеисцыхә.....	40
Сзыхь цшәә злытцуа ацәкәбар.....	41
Ашышьыхәә икәшәә ахахә еимхәыцқәә.....	42

Ашәарыцаф кыр збахьоу.....	43
Ашәа сзааиуамызт иаха.....	45
Сизхәыцлоит сашьа.....	46
Хазәыкны хаказаап хара!.....	47
Са слафыхуп.....	49
Хататцас ахы.....	50
Иашьтабжьузеи,мшәан,бшьатца?.....	52
Зегь зырфыхо.....	53
Игыланафны,атаацәа пшза ахын.....	54
Сыла иалнахт акәыртдыкь.....	55
Аңыкәреи иакәша, еикәахәы.....	56
Афырхатца.....	57
Цәгьа иблахкыгами шьыжьы.....	59
Ишахәоз уа псыуала ашәак.....	60
Ашәхымс ихытаанза тагалан.....	61
Сгәы интацәах.....	62
Акәымаргьагь.....	63
Аңша слымхаф.....	65
Ллакытца аақатца итшышәшәыла.....	66
Адыррамфа – хроуп, цақьароуп.....	67
Хырца-хырәхәа.....	68
О, сыблақәа, сгәы арғаза.....	69
Иафыз ахьчала ашра!.....	71
Хаала азиас анцәажәо.....	72
Ауаа реицш ашәыргьы еицшым.....	73
Сыңхыз далан.....	74
Уи дапсыуам, зкәымжәы, зкаба.....	75
Коронавирус.....	77
Аеада.....	78
Насың амоуп афара.....	79
Атцла игылоу.....	80
Цыкәреи рыцк алу иананхала.....	81

АХӘЫЦҚӘА РЗЫ

Ҳахнахырц азынра акала.....	82
Ҳзықәшәәқәо сыздыруам нас.....	83
Жәџан ишалаз аңсаа шәәхәо.....	85
Иаразнак азын мшы.....	86
Икаҳан амахә сса.....	87
Зегы иреиеарбоит цәыббын.....	88
Ахыза быңка — аңтақәа.....	89
Ахышыачынңеи.....	90
Ача.....	91
Ажәхьа бзиа.....	92

Инал Гиви-ица Гыцба
Асаранць
Ажәеинраалақәа

Инал Гивиевич Гыцба
Медовый нектар
Стихотворения

Аредактор *Света Ладариа*
Акорректор *Ирма Цьениа*
Дақьала еиқәлыршәеит *Асида Гыцба*
Асахьаҭыхәы *Руслан Габлиа*

Аформат 84х108/32.
Инықә. акьықхь бҭыц 5,4.
Аҭаҭаҭа №

Икьықхьуп АУН «Акьықхь аҭны» аҭны,
ақ. Ақәа, Ешба имҭа, 168.